

20. 3. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úskalí právní úpravy odposlechů telefonních hovorů mezi obviněným a jeho obhájcem

K ochraně advokátního tajemství a zabezpečení spravedlivého procesu je nutné zajistit, aby veškerá komunikace mezi obžalovaným a jeho obhájcem zůstala utajena i před orgány činnými v trestním řízení. Se zachováním důvěrnosti těchto informací úzce souvisí právní úprava odposlechů telefonních hovorů obhájce s jeho klienty. Již několik let se jedná o velmi diskutované téma, nicméně nekonstantnost soudní judikatury a závěry Výboru ČAK pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů svědčí o tom, že stávající právní úprava není příliš funkční.[1]

Telefonické komunikací dle Evropského soudu pro lidská práva náleží ochrana dle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, když je chráněna jako „soukromý život“ a „korespondence“. Z článku 13 Listiny základních práv a svobod vyplývá požadavek na zachování tajemství zpráv podávaných telefonem. Konkrétní úpravu podmínek, za kterých lze legálně zasáhnout do tohoto ústavním pořádkem chráněného práva a provádět odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu nalezneme v ust. § 88 trestního řádu. Konkrétními důvody pro provedení odposlechu jsou vedení trestního řízení pro i) zločiny, pro které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let ii) vyjmenované trestné činy a iii) jiné úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášení mezinárodní smlouva. Nařídít odposlech je možné jen pokud lze důvodně předpokládat, že jím a) budou získány skutečnosti významné pro trestní řízení a zároveň b) nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak. Příkaz k odposlechům tedy nelze vydat v případě, že je teprve prověřováno, zda k nějaké trestné činnosti vůbec dochází.

V ust. § 88 odst. 1 trestního řádu je rovněž výslovně uvedeno, že **odposlouchávání a zaznamenávání hovorů mezi obhájcem a obviněným je nepřijatelné**. Protokol zaznamenávající tento odposlech je policejní orgán povinen zničit bezodkladně poté, co se dozvěděl, že předmětem záznamu je komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem. Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu se však tento zákaz nevztahuje na komunikaci obhájce s rodinnými příslušníky obviněného.[2] Obdobnou úpravu nalezneme i v ust. § 158d trestního řádu, na základě kterého je policejní orgán povinen zničit záznamy a poznatky získané při sledování komunikace obviněného a obhájce.

Od jakého momentu je ochrana poskytována

Důležité je, od jakého okamžiku dochází k ochraně důvěrnosti informací vyměňovaných mezi obhájcem a jeho klientem.

Soudní rozhodování není v tomto ohledu konstantní. Dle rozhodnutí Ústavního soudu z roku 2014 se ochrana zajišťovaná ust. § 88 odst. 1 trestního řádu týká pouze případů, kdy již bylo zahájeno trestní stíhání vydáním usnesení dle ust. § 160 odst. 1 trestního řádu.[3] Pro zachování ústavně zaručeného

práva na právní pomoc se však jeví jako nevhodnější, vykládat předmětné ust. tak, že k povinnosti zachovávat mlčenlivost je advokát zavázán od okamžiku, kdy jej klient požádá o právní službu a poskytne mu důvěrné informace týkající se jeho případu. Důvěrnost komunikace mezi ním a advokátem by tedy měla být chráněna již v tomto stádiu, za předpokladu, že se advokát později stane klientovým obhájcem. Ostatně i z nálezu Ústavního soudu z roku 2010 vyplývá, že k realizaci práva na právní pomoc dochází už před okamžikem, kdy se orgán veřejné moci dozví, že se advokát stává klientovým obhájcem.[4] Minulý rok bylo vydáno další stanovisko v této věci, dle kterého účinky ochrany nastávají zahájením prvního úkonu trestního řízení.[5]

Jak OČTŘ pozná, že se jedná o komunikaci obhájce a obviněného

Za zásadní nedostatek stávající právní úpravy je považován fakt, že neexistuje upřesnění, jak by se měl policejní orgán dozvědět, že právě zaznamenává hovor mezi obviněným a jeho obhájcem. Za předpokladu, že policie zjistí, že se jedná o tento typ hovoru, až po jeho zaznamenání, je sice povinna tento záznam zničit, na druhou stranu je takřka jisté, že někteří policejní příslušníci si tento zápis před zničením přečetli, jsou tak obeznámeni se strategií obhajoby. V takové situaci dojde ke značnému znevýhodnění postavení obviněného a porušení zásady rovnosti zbraní.

Řešení tohoto problému nabízí nizozemská právní úprava. Od roku 2011 zakotvuje princip, že jakákoliv nahraná telefonická konverzace mezi podezřelými a jejich obhájci je automaticky zničena, tudíž se nikdy nedostane do dispozice příslušníka policejního sboru.[6] K zajištění této ochrany je každý advokát povinen sdělit své telefonní číslo, pro které má být zákaz odposlechů aplikován. Nad tím, aby nedocházelo k zneužívání tohoto nástroje, například k páčání trestné činnosti či k domluvě mezi spoluobviněnými, dohlíží tamní advokátní komora. K prolomení této ochrany může dojít jen ve zvláštních případech na základě souhlasu speciální komise. Bohužel ani tento systém není bezchybný, v současné době bylo již zaznamenáno několik případů, kdy došlo k vzniku nahrávek obsahujících rozhovor advokáta a jeho klienta i bez tohoto souhlasu.[7]

Měl by se zákaz odposlechů vztahovat i na komunikaci advokáta s jeho klientem?

Jak již bylo uvedeno, zákaz použití odposlechů v trestním řízení se týká pouze záznamu konverzace mezi obhájcem a obviněným. Otázkou zůstává, zda by neměla být obdobným ustanovením chráněna veškerá komunikace mezi advokátem a jeho klienty. V opačném případě totiž může ze strany policejních orgánů docházet k ohrožení advokátního tajemství potažmo důvěry mezi advokátem a klientem. Inspiraci, jak tento nedostatek napravit, lze nalézt jak v českém, tak zahraničním právním řádu.

V trestním řádu je poměrně podrobně upraveno, za jakých okolností a jakým způsobem může docházet k prohlídce u advokáta, tak aby byla šetřena práva klienta. Jedním z podstatných opatření při těchto prohlídkách je, že nad celým procesem dohlíží zástupce ČAK, který zajišťuje, aby se do rukou policejního orgánu nedostaly listiny a jiné nosiče informací, na něž se vztahuje advokátní mlčenlivost.[8] V případě odposlechů však jakákoliv detailnější úprava naprosto absentuje. V budoucnu by tedy bylo možné zvážit zavedení obdobného postupu, každý zaznamenaný rozhovor mezi advokátem a jeho klientem by měl nejprve zhodnotit zástupce ČAK a určit, zda jsou jeho obsahem informace, na které se vztahuje mlčenlivost, a tudíž by se neměly dostat do rukou orgánů činných v trestním řízení. V případě odmítnutí souhlasu by o věci rozhodoval příslušný soud, ve své podstatě by se tedy jednalo o srovnatelná postup definovaný v ust. § 85b trestního řádu. Není znám legitimní důvod, proč by informace, na které se vztahuje advokátní tajemství, zachycené na listině či jiném nosiči měly být chráněny důkladněji než ty, které sdělí klient svému advokátovi ústně.

Srovnatelné řešení, jak se s tímto rozporem vyrovnat a chránit práva advokátů a jejich klientů, nabízí

francouzský právní řád. Na základě tamního *Code de procédure pénale* (obdoba českého trestního řádu) je možné odposlouchávat telekomunikační prostředky advokátů pouze za předpokladu, že o odposlechu bude informován předseda sdružení advokátů.[9] O schválení odposlechu rozhoduje, stejně jako u nás soud, jedná se především o případy, kdy je sám advokát podezřelý z páchání trestné činnosti, důležitá je však kontrolní pravomoc ze strany sdružení advokátů.

Vize do budoucna

Závěrem tedy nezbyvá než doufat, že v této věci dojde ke sjednocení rozhodovací praxe soudů a k případnému zakotvení efektivních nástrojů v podobě evidence telefonních čísel advokátů či možnosti dohledu České advokátní komory nad odposlechy. V opačném případě se vystavujeme riziku, že odposlech telefonních hovorů advokátů bude na denním pořádku, čímž dojde nejen k omezení práv klientů na spravedlivý proces, ale i ke snížení důvěry v nezávislost advokátního stavu jako celku. Obecně lze říci, že nejspolehlivějším řešením by byl kompletní zákaz odposlechů všech telefonních hovorů advokátů, a to i v případě, že je sám advokát trestně stíhán. Stát by měl velmi důsledně dbát na ochranu advokátního tajemství a v případě potřeby zajišťovat potřebné důkazy jiným legálním způsobem.

Mgr. Ing. Michal Diamant,
advokát

[DIAMANT & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář](#)

Karlovo náměstí 17
120 00 Praha 2

Tel.: +420 212 247 232

E mail: info@diamantpartners.com

[1] Stanovisko a doporučení výboru ČAK pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů ze dne 4. 5. 2018, sp. zn. 440/VOPOZA/18-Koj121

[2] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011 sp. zn. 4 Pzo 3/2011

[3] Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14

[4] Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10

[5] Nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14

[6] Article 126aa of the Dutch Criminal Code

[7] Janene Pieters, 2017, Dutch intelligence service broke rules in eavesdropping on lawyers, journalists [online] [cit. 26.11.2018]. K dispozici [zde](#).

[8] § 85b zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu

[9] Article 100 -5 alinéa 3 et Article 100-7 alinéa 2 Code de procédure pénale

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)

- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních – hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)